

Asia C-83/22**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan nojalla esitetyn
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

8.2.2022

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Juzgado de Primera Instancia nro 5 de Cartagena (Espanja)

Ennakkoratkaisupyynnön tekemispäivä:

11.1.2022

Kantaja:

RTG

Vastaaja:

Tuk Tuk Travel, S. L.

Pääasian kohde

Matkapaketti – Matkustajan päätös peruuttaa matka sillä perusteella, että hän pelkää covid-19-viruksen leviämistä Aasiassa – Väistämättömät ja poikkeukselliset olosuhteet – Kaikkien matkasta maksettujen suoritusten täysimääräinen palauttaminen

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

SEUT 267 artikla – Pätevyyttä ja tulkintaa koskeva ennakkoratkaisupyyntö – Direktiivin (EU) 2015/2302 5 artikla – Vähimmäistiedot, jotka on annettava matkustajalle – Pätevyys SEUT 114 artiklan 3 kohdan ja SEUT 169 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan a alakohdan valossa – Kansallinen käsittelyperiaate ja kansallinen dispositiivinen periaate – Yhteensopivuus unionin oikeuden kanssa

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko SEUT 169 artiklan 1 kohtaa ja 2 artiklan a alakohtaa sekä SEUT 114 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä annetun direktiivin 2015/2302 5 artiklalle, koska tämä artikla ei sisällä niiden tietojen joukossa, joiden antaminen matkustajalle on pakollista ennen sopimuksen tekemistä, direktiivin 12 artiklassa hänelle tunnustettua oikeutta purkaa sopimus ennen matkapaketin alkamista ja saada täysimääräisesti maksu palautetuksi, jos matkan toteuttamiseen merkittävästi vaikuttavat väistämättömät ja poikkeukselliset olosuhteet vallitsevat?

2.- Ovatko SEUT 114 ja SEUT 169 artikla sekä direktiivin 2015/2302 15 artikla esteenä LEC:n 216 §:ssä ja 218 §:n 1 momentissa vahvistetuille käsittelyperiaatteelle ja kongruenssiperaatteelle, jos nämä prosessuaaliset periaatteet voisivat estää kantajana olevan kuluttajan täysimääräisen suojelun?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

- SEUT 114 artiklan 1, 3 ja 4 kohta sekä SEUT 169 artiklan 1 ja 2 kohta.
- Matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 90/314/ETY kumoamisesta 25.11.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2302 johdanto-osan 31 perustelukappale ja 3 artiklan 12 kohta sekä 5, 6, 8 ja 12 artikla.
- Matkustajille ja matkailijoille tarjottavista matkakupongeista vaihtoehtona hinnan palauttamiselle peruutetuista matkapaketeista ja kuljetuspalveluista covid-19-pandemian yhteydessä 13.5.2020 annettu komission suositus (EU) 2020/648.

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

- Kuluttajien ja käyttäjien suojelusta annetun yleisen lain konsolidoidun toisinnon (Texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios) 153, 156 ja 160 §.

Näillä pykälillä saatetaan direktiivin 2015/2302 5, 6, 8 ja 12 artiklan säännökset lähes sanatarkasti osaksi Espanjan oikeutta.

- Siviiliprosessilaki (Ley de Enjuiciamiento Civil, jäljempänä LEC)

216 §: ”Tuomioistuinten on ratkaistava asiat asianosaisten esittämien tosiseikkojen, todisteiden ja vaatimusten perusteella, ellei laissa erityistapauksissa toisin säädetä”.

218 §: ”1. Tuomioiden on oltava selkeitä, täsmällisiä sekä asianosaisten vaatimusten ja kannekirjelmässä asianmukaisesti esitettyjen muiden pyyntöjen mukaisia. Niissä on esitettävä asianosaisten vaatimat toteamukset, tuomittava tai vapautettava vastaaja ja annettava ratkaisu kaikista riidanalaisista kohdista, jotka ovat olleet käsittelyn kohteena.

Tuomioistuimen, joka ei saa poiketa vaatimuksista turvautumalla muihin tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja koskeviin perusteisiin kuin ne, joihin asianosaiset ovat halunneet vedota, on ratkaistava asia tapaukseen sovellettavien oikeussääntöjen mukaisesti, vaikka asianosaiset eivät olisi vielä todisteellisesti viitanneet tai vedonneet niihin.

412 §: ”1. Kun oikeudenkäynnin kohde on vahvistettu kanteessa, vastineessa tai mahdollisesti vastauskirjelmässä, asianosaiset eivät voi muuttaa sitä jälkikäteen”.

Lyhyt esitys tosiseikoista ja pääasian oikeudenkäynnistä

- 1 Kantaja päätti 10.10.2019 tehdä vastaajan, Tuk Tuk Travel, S. L:n, kanssa sopimuksen kahden henkilön matkapaketista Vietnamiin ja Kamputsean, lähtöpäivänä 8.3.2020 Madridista ja paluupäivänä 24.3.2020.
- 2 Kantaja maksoi sopimuksen allekirjoitushetkellä 2 402 euron suorituksen matkan 5 208 euron kokonaissummasta. Yleisissä sopimusehdoissa ilmoitettiin mahdollisuudesta ”peruuttaa matka ennen sen alkamista maksamalla seuraamussakko”. Sopimuksessa tai ennen sopimuksen tekemistä ei annettu tietoja peruutusmahdollisuudesta matkakohteen tai sen lähialueiden väistämättömissä tai poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka vaikuttaisivat merkittävällä tavalla matkapaketin toteuttamiseen.
- 3 Kantaja ilmoitti 12.2.2020 vastaajalle päätöksestään olla toteuttamatta matkaa, koska hän oli huolissaan koronaviruksen leviämisestä Aasiassa, ja vaati hänelle kuuluvien määrien palauttamista matkan toteutumatta jäämisen perusteella.
- 4 Vastaaja vastasi hänelle 14.2.2020 ilmoittamalla peruutuskuluista ja totesi, että hänelle palautettaisiin 81 euroa. Kantajan ja vastaajan välisen kirjeenvaihdon jälkeen vastaaja ilmoitti kantajalle, että hänelle korvattaisiin loppujen lopuksi 302 euroa.
- 5 Kantaja päätti nostaa kanteen ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa. Hän vaati 1 500 euron palauttamista mutta hyväksyi sen, että matkatoimisto pidättäisi 600 euroa hallinnointikuluina.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 6 Kantaja esittää, että matka peruutettiin lähes yksi kuukausi ennen matkan alkamista ja että hänen päätöksensä johtui ylivoimaisesta esteestä: covid-19 -pandemiasta johtuvasta matkakohteen huolestuttavasta terveydellisestä tilanteesta.
- 7 Vastaja väittää, että kantajan päätös ei ollut sopimuksen purkamispäivänä perusteltavissa. Helmikuussa 2020 näissä maissa matkustettiin normaalisti. Matkakohteessa ei vallinnut väistämättömiä tai poikkeuksellisia olosuhteita matkan peruuttamispäivänä, sillä ei ole osoitettu, että lähtömaan tai matkakohteen maan viranomaiset olisivat toteuttaneet konkreettisia toimenpiteitä, jotka olisivat tehneet matkustamisesta mahdotonta. On otettava huomioon tiedot, jotka olivat olemassa hetkellä, jona kantaja päätti peruuttaa matkansa. Kantaja hyväksyi hallinnointikuluja (15 prosenttia matkan kokonaismäärästä) koskevat yleiset sopimusehdot, ja peruutuskuluja ovat ne kulut, joita jokainen sen toimittajista sovelsi. Koska kantaja ei ollut myöskään ottanut vakuutusta, hän otti kantaakseen mahdollista peruutusta koskevan riskin.

Lyhyt yhteenveto ennakkoratkaisupyyntöön perusteluista

- 8 Direktiivin 2015/2302 johdanto-osan 31 perustelukappaleen mukaan ”matkustajien olisi – – voitava purkaa matkapakettisopimus asianmukaisen ja perustellun peruutusmaksun maksamista vastaan milloin tahansa ennen matkapaketin alkamista ottaen huomioon odotetut kustannussäästöt sekä matkapalvelujen vaihtoehtoisesta käytöstä saadut tulot. Heillä olisi myös oltava oikeus purkaa matkapakettisopimus peruutusmaksua suorittamatta, jos väistämättömät ja poikkeukselliset olosuhteet vaikuttavat merkittävästi matkapaketin toteuttamiseen. Tällaisiin olosuhteisiin voivat kuulua esimerkiksi sota, muut vakavat turvallisuusongelmat kuten terrorismi, merkittävät riskit ihmisten terveydelle kuten vakavan taudin esiintyminen matkakohteessa tai luonnonkatastrofit kuten tulvat, maanjäristykset tai sääolosuhteet, jotka tekevät mahdolltomaksi matkapakettisopimuksessa määritetyn turvallisen matkustamisen kohteeseen”.
- 9 Direktiivin 2015/2302 12 artiklan 2 kohdassa säädetään, että ”sen estämättä, mitä 1 kohdassa säädetään, matkustajalla on oikeus purkaa matkapakettisopimus ennen matkapaketin alkamista peruutusmaksua maksamatta, jos matkakohteessa tai sen välittömässä läheisyydessä vallitsevat väistämättömät ja poikkeukselliset olosuhteet, jotka vaikuttavat merkittävästi matkapaketin toteuttamiseen tai jotka vaikuttavat merkittävästi matkustajien kuljetukseen matkakohteeseen. Tämän kohdan nojalla tapahtuvassa matkapakettisopimuksen purkamisessa matkustajalla on oikeus siihen, että hänelle palautetaan kaikki matkapaketista suoritettut maksut, mutta hänellä ei ole oikeutta lisäkorvaukseen”.
- 10 Direktiivissä 2015/2302 tai Espanjan lainsäädännössä ei kuitenkaan säädetä siitä, että matkustajalle olisi välttämättä annettava matkustajalle vähintään tiedot siitä, että hänellä on mahdollisuus purkaa matkapakettisopimus väistämättömien ja

poikkeuksellisten olosuhteiden vallitessa, ja että hänellä olisi samalla oikeus saada takaisin koko maksamansa suoritus ilman mitään seuraamusta. Kun kantaja ilmoitti vastaajalle päätöksestään luopua matkasta ja kun hän nosti kanteensa ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa (jossa hän esiintyy ilman asianajajaa), hän ei siis tiennyt, että hänellä voisi olla oikeus purkaa sopimus ja saada palautuksena koko suorittamansa summa sellaisten matkakohteessa vallitsevien poikkeuksellisten ja väistämättömien olosuhteiden vuoksi, jotka voisivat vaikuttaa matkaan merkittävästi.

- 11 Yhtäältä tulee esiin kysymys, joka koskee sitä, ovatko vähimmäistiedot, jotka kantajalle annettiin direktiivin 2015/2302 mukaisesti, riittämättömiä SEUT 169 artiklan valossa, luettuna yhdessä SEUT 114 artiklan kanssa. Vaikeuttavatko toisin sanoen matkustajalla olleet tiedot, jotka ovat direktiivin mukaisia, hänelle matkustajana lain nojalla tunnustettujen oikeuksien ja etujen puolustamista ja saattaisivatko ne osoittautua riittämättömiksi siihen, että hän saisi kuluttajana korkean suojan tason erityisesti nyt käsiteltävän kaltaisessa tapauksessa, johon hän osallistuu ilman asianajajaa.
- 12 Toisaalta tulee esiin kysymys siitä, onko unionin oikeuden nojalla mahdollista, mikäli katsotaan toteen näytetyksi vakava tilanne, joka johtuu väistämättömistä ja poikkeuksellisista olosuhteista, jotka vaikuttavat merkittäväällä tavalla matkan kulkuun, myöntää tuomiossa koko maksetun suorituksen palautus, joka ylittää kanteessa pyydetyn määrän, mikä on vastoin Espanjan prosessioikeuden perusperiaatetta eli tuomioita koskevaa kongruenssiperiaatetta (LEC:n 218 §:n 1 momentti). Espanjan prosessioikeuden soveltaminen näet estää sen, että tuomiossa myönnetään enemmän kuin kanteessa on pyydetty (nyt käsiteltävässä tapauksessa siitä seuraisi, että palautus ei olisi täysimääräinen), mikä saattaisi estää kuluttajansuojan korkean tason, eikä hän näin ollen saisi täysimääräisesti EUT-sopimuksessa kuluttajille annettavaa korkeaa suojaa.
- 13 Espanjan Tribunal Supremo on esittänyt tämän viimeksi mainitun kysymyksen osalta ennakkoratkaisupyynnön (asia C-869/19) kansallisten prosessuaalisten määräämisperiaatteen ja dispositiivisen periaatteen ulottuvuudesta. Julkisasiamies antoi kyseisessä asiassa 15.7.2021 ratkaisuehdotuksensa, jonka nojalla ”kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava tehokkuusperiaatteen valossa siten, että se on esteenä kansallisten prosessuaalisten määräämisperiaatteen, dispositiivisen periaatteen ja reformatio in peius -kiellon periaatteen soveltamiselle, kun ne estävät kansallista tuomioistuinta, joka käsittelee pankin tekemää valitusta kuluttajan pätemättömäksi todetun vähimmäiskorkoehdon perusteella perusteettomasti maksamien määrien palauttamista ajallisesti rajoittaneesta tuomiosta, määräämästä näiden määrien palauttamisesta kokonaisuudessaan”.